

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ****ΠΜΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

Τίτλος Μαθήματος: Διοίκηση Επιχειρήσεων σε Αναδυόμενες Αγορές (Doing Business in Emerging Economies).

Είδος Μαθήματος/Εξάμηνο: Μάθημα επιλογής εαρινού εξαμήνου.

Διδάσκων: Καθηγητής Χάρρυ Παπαπανάγος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Γραφείο 227, 2^{ος} όροφος, Κτήριο ΚΖ, Email: hp@uom.gr, Τηλ.: +30 2310 891471, Ώρες Γραφείου: Τετάρτη 16-18.

Ώρες Διδασκαλίας: 39 ώρες διδασκαλίας.

Διδακτικές Μονάδες - ECTS: 7,5 μονάδες.

Αξιολόγηση Μαθήματος: Τελικές Εξετάσεις 70% και Εργασία 30% (γραφπτή εργασία 20% + παρουσίαση 10%). Οι παρουσιάσεις των εργασιών θα λάβουν χώρα την 13^η εβδομάδα. Οι τελικές εξετάσεις θα λάβουν χώρα μετά την 13^η εβδομάδα

Μέθοδος Διδασκαλίας: Διαλέξεις, παρουσιάσεις σε powerpoint, διαδραστική συζήτηση στην τάξη, παρουσίαση εργασιών.

Περίγραμμα Μαθήματος (Syllabus): Το μάθημα παρέχει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο ανάλυσης και αξιολόγησης του οικονομικού, επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος στις χώρες της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Στο μάθημα αναλύονται οι οικονομικές και επιχειρηματικές επιδόσεις και προοπτικές των χωρών στα Βαλκάνια και στη Μαύρη Θάλασσα και συγκρίνονται με αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ΗΠΑ, της Κίνας, και των Ανεξαρτήτων Χωρών της Κοινοπολιτείας. Με τη χρήση οικονομικών και επιχειρηματικών δεικτών που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη, τη σύγκλιση και την ευημερία, το δημοσιονομικό περιβάλλον και τη φορολογία, τις αγορές αγαθών, υπηρεσιών, χρήματος και εργασίας, το διεθνές εμπόριο και τις άμεσες ξένες επενδύσεις, το μάθημα αναδεικνύει την οικονομική, επιχειρηματική και επενδυτική θέση της κάθε χώρας, τόσο στην περιοχή της, όσο και στο παγκόσμιο και περιφερειακό περιβάλλον. Επιπλέον, στο μάθημα χρησιμοποιούνται συνδυαστικά διεθνείς δείκτες αξιολόγησης του επιπέδου διαφθοράς, της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, του βαθμού οικονομικής ελευθερίας και του βαθμού διευκόλυνσης της επιχειρηματικότητας με στόχο την ανάδειξη συγκριτικών επιχειρηματικών και επενδυτικών πλεονεκτημάτων και ευκαιριών στις χώρες της κάθε περιοχής. Το μάθημα περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

- Εισαγωγή: Η περιοχές της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης (AN.-NA. Ευρώπης) και η θέση τους στην παγκόσμια οικονομία–Μακροοικονομικοί και επιχειρηματικοί δείκτες

- Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης - Επενδυτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα
- Οικονομίες σε μετάβαση, ιδιωτικοποιήσεις και δείκτες αξιολόγησης της προόδου στη μετάβαση των χωρών της AN.-NA. Ευρώπης
- Οικονομική ανάπτυξη και σύγκλιση, επίπεδα ευημερίας και ο ρόλος της τεχνολογίας στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης
- Το χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι αγορές χρήματος στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης
- Αξιολόγηση της αγοράς εργασίας, μισθοί και παραγωγικότητα στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης
- Δημοσιονομικό περιβάλλον και φορολογική πολιτική στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης, δημοσιονομικό έλλειμμα, δημόσιες δαπάνες, δημόσιο χρέος, φορολογικοί συντελεστές και συνολική φορολογική επιβάρυνση
- Διεθνείς οικονομικές σχέσεις, διεθνές εμπόριο και άμεσες ξένες επενδύσεις στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης.
- Επίπεδα διαφθοράς, παραοικονομία και φοροδιαφυγή στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης και ο δείκτης αντίληψης της διαφθοράς (Corruption Perception Index)
- Η ανταγωνιστικότητα των χωρών της ΚΕ.-ΑΝ.-ΝΑ Ευρώπης και ο δείκτης συνολικής ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index)
- Ο βαθμός απελευθέρωσης των αγορών στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης και ο δείκτης οικονομικής ελευθερίας (Index of Economic Freedom)
- Το επιχειρηματικό περιβάλλον στις χώρες της AN.-NA. Ευρώπης και ο δείκτης ευκολίας στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (Easy of Doing Business Index)
- Παρουσιάσεις εργασιών

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία για Διεθνή Οικονομικά και Διεθνή Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Παπάζογλου Χρήστος (2010) Εισαγωγή στη Διεθνή Οικονομική, Αθήνα.

Feensta, R. C. and Taylor, A. M. (2014), Διεθνής Οικονομική, Ελληνική έκδοση 2η, Εκδόσεις Επίκεντρο.

Ball, D., Geringer, J. M., Minor, M. S.; McNett J. M. (2014) Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα, Η πρόκληση του διεθνούς ανταγωνισμού, Ελληνική έκδοση 12η, Εκδόσεις Επίκεντρο.

Βιβλιογραφία για τις Οικονομίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Οικονομίες των Βαλκανίων)

Bartlett, W., Uvalic, M., (eds) (2013), The Social Consequences of the Global Economic Crisis in South East Europe, London School of Economics and Political Science, LSEE – Research on South Eastern Europe, available at: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/research/LSEE/PDFs/Publications/Social-Consequences-Final.pdf>

Cviic, C., Sanfey, P., (2010), In Search of the Balkan Recovery: The Political and Economic Reemergence of South-Eastern Europe, New York: Columbia University Press, available at: <http://www.hurstpublishers.com/book/in-search-of-the-balkan-recovery/>

IMF, (2015), The Western Balkans: 15 Years of Economic Transition, Regional Economic Issues, Special Report, IMF, March 2015, available at: https://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2015/eur/eng/pdf/erei_sr_030915.pdf

Panagiotou, R., Valvis, A., (2014), How is the sovereign debt crisis affecting Greece's relations with the Balkan countries and Greece's standing in the region? An initial impact assessment, ELIAMEP, May 2014, (see especially the executive summary pp. 8-13 and overall conclusions pp. 118-125) available at: <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/07/eliamep.pdf>

Sewel, J., (2011), The Balkan Economies: Regional Roadblocks, European Distractions and Global Crisis, NATO Parliamentary Assembly, Subcommittee on East-West Economic Cooperation and Convergence, available at: <http://www.nato-pa.int/default.asp?SHORTCUT=2548>

World Bank, (2012), South East Europe Regular Report No.3, From Double Dip Recession to Accelerated Reforms, available at: http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/SEERER_3_Report_FINAL_eng.pdf

World Bank, (2015), South East Europe Regular Report No.7, Coping with Floods, Strengthening Growth, available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/21314/936110REVISED.pdf?sequence=1>

Βιβλιογραφία για τις Οικονομίες της Ανατολικής Ευρώπης (Οικονομίες της Μαύρης Θάλασσας)

Black Sea Trade & Development Bank, Annual report 2015 (especially chapter on Economic Overview of the Black Sea Region in 2015, pp.9-18), available at: http://www.bstdb.org/publications/BSTDB_Annual_Report_2015.pdf

Black Sea Trade & Development Bank, Annual report 2014 (especially chapter on Economic Overview of the Black Sea Region in 2014, pp.11-17), available at:

<http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/07/eliamep.pdf>

Commission on the Black Sea, (2010), A 2020 Vision for the Black Sea Region, May 2010, available at:

http://www.euractiv.de/files/docs/A_2020_Vision_for_the_Black_Sea.pdf

Papava V. (2010), The Economic Development Complex in the Black Sea Area: The Impact of the Global Financial and Economic Crisis, International Centre for Black Sea Studies, May 2010, available at:

www.icbss.org/media/113_original.pdf

Βιβλιογραφία για Οικονομίες σε Μετάβαση

Campos, N.F., Coriceli, F. (2002). Growth in Transition: What We Know, What We Don't Know, and What We Should, Journal of Economic Literature, Vol. XL, pp. 793-836, available at: <http://www.jstor.org/stable/3217110?seq=1>

European Bank for Reconstruction and Development, Transition Report 2014, People in transition, London EC2A 2JN, available at:

<http://www.ebrd.com/downloads/research/transition/tr14.pdf>

Falcetti, E., Lysenko T., Sanfey, P. (2006). Reforms and Growth in Transition: Re-examining the Evidence, Journal of Comparative Economics, Vol. 34, pp. 421-445, available at:

<http://www.ebrd.com/downloads/research/economics/workingpapers/WP0090.pdf>

Godoy, S., Stiglitz, J.E. (2006), Growth, Initial Conditions, Law and Speed of Privatization in Transition Countries: 11 years later, NBER Working Paper 11992, available at: <http://www.nber.org/papers/w11992>

Papapanagos, H., Sanfey, P., (2003), Emigration and the Optimal Speed of Transition, Review of International Economics, Vol.II (3), pp. 541-554

file:///C:/Users/user/Downloads/Papapanagos_et_al-2003-Review_of_International_Economics.pdf

Βιβλιογραφία για την Παγκοσμιοποίηση και τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Κυρκιλής, Δ. (2010) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Νέα Αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Κριτική.

Dunning, J. H., (1998), Location and the Multinational Enterprise: A Neglected Factor?, Journal of International Business Studies, Vol. 29, (1), pp. 45-66, available at: <http://compus.uom.gr/modules/documents/documents.php,849002a.pdf>.

Rodrik, D., (1997), Has Globalization Gone Too Far?. Washington, DC: Institute for International Economics; pp. 128.

Rodrik, D., (2008), One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth. Princeton, NJ: Princeton University Press; pp. 280.

Rodrik, D., (2011), The Globalization Paradox. Norton & Company ή η Ελληνική έκδοση, εκδόσεις Κριτική.

Allen, F., Behrman, J.R., Birdsall, N., Fardoust, S., Rodrik, D., Steer, A., Subramanian, A., (2014), Towards a Better Global Economy: Policy Implications for Citizens Worldwide in the 21st Century, Oxford University Press, pp. 496.

Acemoglu, D., Robinson, J., (2012), Why Nations Fail: Origins of Power, Poverty and Prosperity, Crown Publishers (Random House), ή η Ελληνική έκδοση, Εκδόσεις Κριτική.

Βιβλιογραφία για Οικονομική Ανάπτυξη σε σχέση με το Δημόσιο Χρέος, ή τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Abdelhak, S., (1999), Sources of Economic Growth – An Extensive Growth Accounting Exercise, IMF Working Paper WP/99/77, available at: <http://www.imf.org/external/Pubs/FT/staffp/2000/00-01/pdf/senhadji.pdf>

Borensztein, E., De Gregorio, J., Lee, J.W., (1998), How does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth? Journal of International Economics, Vol. 45(1), pp. 115-135, available at: <http://www.olemiss.edu/courses/inst310/BorenszteinDeGLee98.pdf>

Estrin, S., Uvalic, U., Foreign direct investment into transition economies: Are the Balkans different?, (2013), LSE, WP 64, available at: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/LEQS/LEQSPaper64.pdf>

Fincke, B., Greiner, A., (2013), On the Relation between Public Debt and Economic Growth: An Empirical Investigation, Bielefeld University, WP 24, available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2362788

Herndon, T., Pollin, R., (2013), Does High Public Debt Consistently Stifle Economic Growth? A Critique of Reinhart and Rogoff, University of Massachusetts Amherst, WP 322, available at: http://www.peri.umass.edu/fileadmin/pdf/working_papers/working_papers_301-350/WP322.pdf

Pescatori, A., Sandri, D., Simon, J., (2014), Debt and Growth: Is There a Magic Threshold?, International Monetary Fund, WP 14/34, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp1434.pdf>

Reinhart, C., Rogoff, K., (2010), Growth in a Time of Debt, NBER Working Paper WP15639, available at: <http://www.nber.org/papers/w15639>

Sachs, J., (1995), Natural Resource Abundance and Economic Growth, NBER, WP 5398, available at: <http://papers.nber.org/papers/w5398>

Βιβλιογραφία για Διεθνείς Δείκτες Αξιολόγησης

Διαφθορά

Arvind, K. J., (1998), The Economics of Corruption, Kluwer Academic Publishers.

Dreher, A., Herzfeld, T., The Economic Costs of Corruption: A Survey and New Evidence, Social Science Research Network, June 2005, available at: <file:///C:/Users/user/Downloads/SSRN-id734184.pdf>

Habib, M., Zurawicki, L., (2002), Corruption and Foreign Direct Investment, Journal of International Business Studies, 33, pp. 291-307.
http://www.jstor.org/stable/3069545?seq=1#page_scan_tab_contents

Transparency International, Corruption Perception Index 2015, available at: <http://www.transparency.org/cpi2015/>

Ανταγωνιστικότητα

World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2014-2015 available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

Οικονομική Ελευθερία

The Heritage Foundation, 2016, Index of Economic Freedom, available at: <http://www.heritage.org/Index/download>

The Fraser Institute, 2015, Economic Freedom of the World, available at: <http://www.freetheworld.com/2015/economic-freedom-of-the-world-2015.pdf>

Haan, J., Sturm, J., 2000, On the relationship between economic freedom and economic growth, European Journal of Political Economy, Vol.16, pp.215-241, available at: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0176268099000658>

Επιχειρηματικό Περιβάλλον

The World Bank, Doing Business 2014, Making a difference for entrepreneurs, available at: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2014>